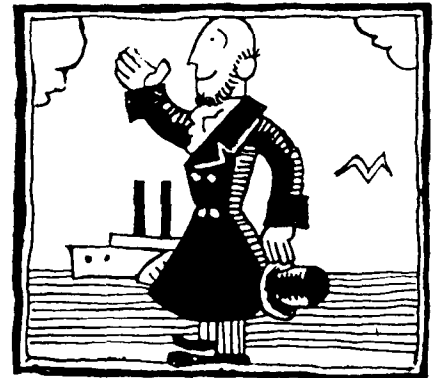

TEXTOS RECUPERATS

En Nòs

De nou publiquem un text de Pere Julià i Sust (vegeu la secció «Textos Recuperats» del número 8 de **Singladures**), que signava la majoria dels seus escrits amb el pseudònim «Castell de Burriach», escrit així o bé més o menys abreujat, com «C. de Burriach» o «C. de B.». El d'avui és una anècdota que entre els vilassarencs s'ha anat mantenint viva per transmissió oral fins als nostres dies, però que quan Pere Julià la va divulgar encara eren vius alguns dels qui l'havien viscuda. Fou publicada a **La Costa de Llevant**, de Mataró, el 15 de juliol de 1900. La dècada de 1950 Lluís Guardiola la va reproduir a la seva **Monografia** (capítol XXIV, «Els vilassanesos i l'Amèrica», pàgs. 432 a 435), il·lustrada amb tres «estilografies» de l'excel·lent dibuixant arrelat a Vilassar Joan-Ernest Vinardell, que reproduïm. La vinyeta que encapçala aquesta pàgina, del mateix Vinardell, l'hem tret de l'**Auca dels motius vilassarencs** que té editada l'Associació Amics de Vilassar.—BAS.

Hi havia en un poblet de la costa llevantina una família menestral composta de marit, muller i sis fills, un dels quals, trobant-se pròxim a l'edat d'anar a servir el rei, va tocar el dos i es va embarcar cap a Amèrica, deixant en el més gran desconsol els seus pares, que, per més indagacions que feren no aconseguiren saber on parava el seu fill. Tan fou així, que després d'un nombre d'anys, perduda ja tota esperança, el donaren per mort i li feren dir algunes misses i altres pregàries per a l'etern repòs de la seva ànima.

Amb aquesta creença anaren successivament morint els pares i els germans del fugitiu Joan Comas, que per motiu era conegut per **En Nòs**, mentre que aquest es trobava tot tranquil al poble de Waxlley, de l'estat de Geòrgia dels Estats Units d'Amèrica, on no tan sols no es va recordar més de la seva família sinó que evità tot tracte amb persona que pogués donar compte del seu parador, ja que, com que es dedicava al comerç, tenia relacions amb cases a on anaven consignats vaixells del seu mateix poble i mai no es donà a conèixer a ningú, i quedà convertit als pocs anys en un **jan** dit i fet.

Havien ja transcorregut cinquanta anys i de la seva família no en quedava més que alguns records, entre els quals hi havia el fill de l'hereu a qui ell era padrí, i que com ell es deia Joan,

que habitava a la casa pairal i exercia l'ofici de cafeter en un establiment situat a la plaça pública de la població, quan va arribar al poble un senyor de modest aspecte, que en saltar del tren es dirigí als empleats de l'estació, els quals no l'entengueren de res més que de «**Mi Comas**». Com que anaven a tocar les dotze de migdia, cregueren que el que demanava era dinar, i l'acompanyaren a una casa de despeses d'allí prop, coneguda per Ca la Micarra. Allí repetí la mateixa cançó i la mestressa s'afanyà a portar-li un plat d'escudella i alguna altra fotesa, que el bon home, encara que contrariat, prengué la resolució d'aprofitar, ja que l'hora no deixava de ser apropiada i el paladar semblava recrear-se fent nova coneixença amb l'escudella de pagès o barrejada.

Acabat el petit refrigeri el nostre home va posar-se algunes monedes a la mà amb l'objecte que la mestressa es cobrés la despesa, cosa que va entendre perfectament la dispesera sense que per a això fos obstacle la diferència de llengua, i fent el compte el més gros possible va retornar-li les sobres amb greu recança.

Ja més refet el foraster, que com es pot comprendre no era altre que **En Nòs**, procurà orientar-se, ja que desconeixia tot el que se li presentava a la vista, i es dirigí vers el lloc on el campanar li senyalava que devia haver-hi l'església. Hi arribà, i com que per ser dia feiner era tancada, es posà a

passejar pels seus voltants sense que res no li pogués donar idea del que buscava: la tan desitjada llar pairal.

A la poca estona de trobar-se en aquell lloc una lleugera pluja va obligar-lo a retirar-se seguint esmaperdut carretera avall fins anar a desembocar a la plaça pública. S'aixoplugà sota ses voltes fins que s'adonà que allí hi havia un cafè, on prengué la resolució d'entrar fins i tant que parés el xàfec. Demanà cafè, i mentre l'amo de l'establiment li servia mirant-se'l de fit a fit, li digué —«**Mi Comas**», a què respongué el cafeter tot estranyat —«**Sí senyor, Comas em dic**». —«**Mi Nòs Comas**», insistí el foraster, i el propietari contestà: —«**Jo també me'n dic, de Comas**». Aleshores el parroquià es tragué el mocador de butxaca i ensenyant les inicials **J. C.** repetí —«**Mi Jan Comas**». El mateix féu el cafeter traient-se el seu de la butxaca i ensenyant-li iguals inicials, i després, tal vegada per allò que la sang sempre tira, es miraren de fit a fit un breu moment i s'abraçaren commoguts.

Veient això els altres concorrents, que no s'havien adonat de l'escena que acabava de tenir lloc, corregueren cap allí creguts que es tractava d'alguna agressió, però sortiren de dubtes en sentir el foraster que repetia —«**Mi Nòs**», i sortia a més córrer amb el cafeter, que tot commogut no tenia prou cames per acompanyar-lo a casa seva.

Si atordida quedà la família del cafeter en veure'l venir abraçat a un desconegut, molt més ho quedà encara quan aquell els digué tot emocionat: —«**Us presento l'oncle Nòs**». Estranyats, es miraven l'un a l'altre, ja que tals paraules no les podien sinó atribuir a una bromada o a algun ram de bogeria, però es calmaren bon xic en sentir per boca del cafeter l'escena que feia poc acabava de succeir. No tingueren per això repòs fins a trobar alguna persona de la població que bé o malament pogués servir-los d'interpret, ja que **En Nòs** no sabia ni un borrall de la llengua que havia mamat.

Una vegada fetes les abraçades i compliments de rúbrica que per la causa abans esmentada hagueren de fer-se amb el llenguatge dels muts, **En Nòs** fugí cap al carrer, on contemplà per llarga estona una parra centenària que hi havia plantada davant mateix de la casa i que per la satisfacció amb què acaritava la seva retorçada soca devia evocar-li agradosos records de la infantesa. Després entrà a la casa i corrent, sense dir res, pujà a dalt i capgirant-ho tot, trobà per fi en una cambra de mals endreços la caixa de núvia de la seva mare, i dintre d'ella un llibre gros on els seus avantpassats hi havien

anat apuntant des de temps immemorial els noms de tota la família. Satisfet de la troballa començà a regirar els seus fulls resseguint un per un els noms dels seus avantpassats tot petonejant aquella per a ell preuada joia que portava adelerat d'un cantó a l'altre de la casa i l'anava mostrant a la família, que esverada no sabia pas adonar-se del que li passava.

Per fi comparegué l'interpret, que amb prou feines aconseguí entendre'l d'algunes paraules degut en part a la seva insuficiència i en part també a què **En Nòs**, en oblidar per complet la llengua materna, no havia pogut mai dominar l'adoptiva.

Se li féu la presentació de tota la família, i per més que entre ells hi havia persones de tanta o més edat que ell, no aconseguí conèixer ningú.

Vingué l'hora de sopar, i seguint el costum arrelat al poble de referència, no pogué faltar-hi l'indispensable plat de **torrons**,¹ l'única cosa que **En Nòs** no pogué desconèixer després de tan llarga absència.

El fet que acabo de relatar és rigorosament històric, i si bé a alguns els semblarà impossible que després de tants anys d'oblit sentís **En Nòs** alguna afecció per la família, haig d'advertir-los que el fet de tornar-la a veure no fou del tot degut a sa voluntat, sinó que estava afectat d'una malaltia d'estómac i el metge amb qui consultà sobre ella va aconsellar-li que canviés de clima, i que per això el millor fóra fer un viatge per França o per Espanya. Aleshores potser es recordà d'allà on havia vist la primera llum i determinà venir a Espanya, i un cop a Barcelona fou quan intentà visitar la seva família.

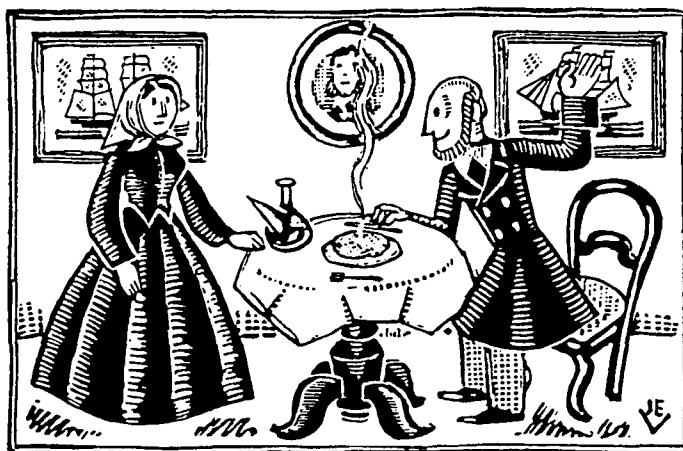
Per més que han transcorregut més de vint-i-cinc anys de l'escena que acabo de relatar, aquesta és l'hora que encara la seva família no ha tornat a saber notícies seves.

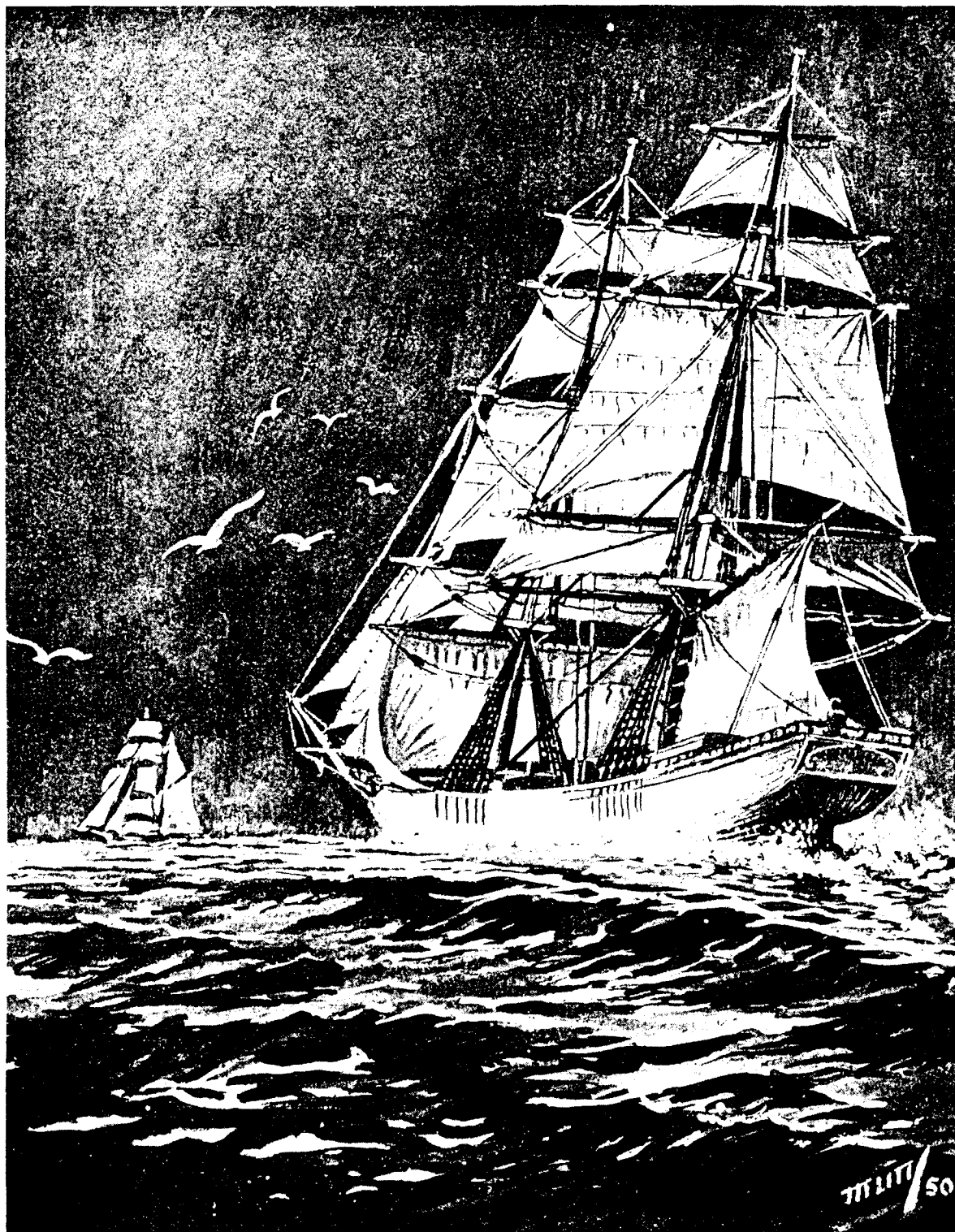
Si la vida de l'home fos com la de l'elefant potser d'aquí a cinquanta anys més tornaria **En Nòs** a recordar-se del lloc de sa naixença.

Vilassar, juliol de 1900.

C. de B.

1. Mongetes picades al morter i cuites a la paella en forma de truita a la catalana.

*Encara que aquest Butlletí ja era a la impremta, hauria estat imperdonable deixar de fer-nos ressò de la mort del senyor **RAMON MUNS i VILARÓ**, doctor en Medicina per professió, artista polifacètic per vocació i vilassarenc per sentiments... I acompanyem la trista nova amb la reproducció d'aquesta seva magnífica aiguada, un dels molts treballs amb què va il·lustrar la «Monografia» de Lluís Guardiola, obra de la qual va ser impulsor i un dels principals col·laboradors.*

SINGLADURES

Butlletí del Museu de la Marina de Vilassar

Número 13 - Juny de 1992

Edita: **Museu de la Marina de Vilassar**
«Sènia del Relotge»
Av. Eduard Ferrés i Puig s/n
08340 VILASSAR DE MAR (El Maresme)

Impressió: **Oikos-Tau** - Vilassar de Mar